

BINDER PÁL

ADATOK PÉCSI JÁNOS ÉNEKSZERZŐ ÉLETÉHEZ (Kb. 1550—1581)

Szinnyei József alapvető művében Pécsi János egyetlen munkája, „Az Hazaoc életiről való szép ének” (1580) van megemlítve. Azonkívül, hogy „Ioannes Quinqueecclesiensis in schola Claudio-politane”-nak, azaz Pécsi Jánosnak Heltai Gáspár „Historiá”-jában egy latin nyelvű epigrammája jelent meg, Szinnyei semmi mást nem közöl Pécsi életéről¹. A házaseének (epithalamium) műfajához tartozik Pécsi Jánosnak Kolozsvárt 1580-ban megjelent „Oeconomica Coniugalis” — Házassági rendtartás — című verse. A latin nyelvű versfőszöveg szerint egy bizonyos Budai Tamás esküvőjére készült. „Szerzőjéről semmit sem tudunk” — írja Horváth János², ezt mondják róla a RMNY³ (Ne. 464) szerkesztői is.

Kolozsvár helytörténetét és különösen egyháztörténelmét kutatva, bár nagyon summásan, de azért mégis kialakul Pécsi János unitárius prédikátor életrajza.

A wittenbergi egyetem anyakönyvében 1539/40-ben „Caspar Petzsche Clausen-burgensis”, vagyis Kolozsvári Pécsi Gáspár is előfordul⁴. Az 1560-as években adatunk van Pécsi István kolozsvári ötvösmesterről⁵. István apja szintén csak feltételesen azonosítható Pécsi Lászlóval, egy 1524-ben említett kolozsvári háztulajdonossal⁶, aki 1535-ben a kolozsvári „magyar nemzet” első polgára (tanácsosa)⁷. A kolozsvári két nemzetiségű polgárok (magyarok és szászok) 1568-as évi viszályában a magyarok részéről szerepel egy Pécsi Mátyás nevű polgár is⁸, őt 1561-ben egy házvételi perrel kapcsolatban említik⁹.

E népes kolozsvári Pécsi család egyik sarja Pécsi János. 1563-ban, amikor a Szikszai Fabritius Balázs vezette iskola tanulója volt, a Heltai által kiadott Bonfini Hunyadi Mátyás történetéhez Ioannes Quinqueecclesiensis néven Mátyás királyt dicsőítő verset írt. Iskolatársai között találjuk a későbbi unitárius mozgalom színe-javát: Hunyadi Demetert, Gyulai Pált, Paksi Mihályt, Kratzer Lukácsot stb.¹⁰ Ez a Pécsi még János Zsigmond életében a páduai egyetem hallgatója lesz. 1571 májusában a hazatérő Hunyadi Demeter Pécsi két levelét hozza magával, egyiket Pribék Farkasnak Gyulafehérvárra¹¹, másikat Dávid Ferencnek Kolozsvárra. Az unitárius fejedelem halálán szomorkodó Pécsi Dávid Ferencet a magyar nemzetiségű lelkészek püspökének címezi¹². Pécsi János nemsokára hazatér, és kolozsvári magyar nyelvű prédikátor lesz; 1579. május 29-én „Pecij Janos” 1 forintot kap a kolozsvári tanácstól¹³.

Lakodalmi köszöntő verse¹⁴ 1580-ban jelent meg Heltai Gáspárné kolozsvári nyomdájában. A szerző saját és a vers címzettjének nevét a versfőbbe rejtette. „Epithalamium pro felici successu matrimonii Thomae Budai... a Ioanne Pechi.” Nevezett Budai Tamás ötvös, 1580-ban magyar részről Kolozsvár főbírója volt¹⁵, aki ekkor még fiatal lehetett, hiszen sokáig a városi tanács vezető tagja, így 1591-ben királybíró¹⁶, 1592-ben pedig főbíró.

Dávid Ferenc üldöztetése, az unitárius felekezet hanyatlása Pécsit a borospohár mellé kergette. A jezsuita Antonio Possevino érezhető elégtétellel és felekezeti elfogultsággal 1583-ban a következőképpen jellemezte az unitáriusok akkori vezetőit: „Ebben az időben Blandrata és [Dávid] Ferenc kiválasztották az erdélyi iskolák legtanultabb ifjait, és mérgükkel beoltva, meggyőződve, hogy másoknál jobban befogadták az új tanokat, közülük hármat Olaszországba küldtek egyetemre, hogy hazatérésük után, felfegyverezve az irodalom fegyverével, tovább terjesszék ezt a tüzet. A kolozsvári iskolából *Hunyadi Demetert* [Demetrio di

Huniad] választották, aki még él, és Dávid Ferenc helyét foglalta el mint az arianusok [azaz unitáriusok — sz.j.] szuperintendense. A másik volt *Gyulai Pál*, aki most a lengyel király titkára. A harmadik volt *Pécsi János*, aki egyszer bortól berúgott, egy lépcsőről fejre esett, és így kettős [ti. testi és lelki] halállal múlt ki.¹⁷

JEGYZETEK

- ¹ Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái* X. Budapest, 1905, 659.
- ² Horváth János, *A reformáció jegyében*. Budapest, 1957, 424.
- ³ *Régi magyarországi nyomtatványok 1473—1600*. Budapest, 1971. (alább RMNy).
- ⁴ Fabritius Carl, *Die siebenbürgische Studierenden auf der Universität zu Wittenberg*. Vereins Archiv II, 136.
- ⁵ Goldenberg S. *Clujul în sec. al XVI-lea*. București, 1958, 100, 209.
- ⁶ „domus providi Ladislai Peczy...“ vö. Goldenberg i.m. 368.
- ⁷ „Petschy Laslo... vngerisch purger“, v. Hans Jordan kézírásos bejegyzése „Luther, Das Alte Testament Deutsch“ című könyv utolsó lapjaira. Brukenthal Múzeum, Szeben, V, III, 856.
- ⁸ Jakab Elek, *Kolozsvár története* II (1540—1690). Bpest, 1888, 129.
- ⁹ S. Goldenberg i.m. 348.
- ¹⁰ RMNy 209.
- ¹¹ *Történelmi Tár*. 1891, 508 és Gál Kelemen, *A kolozsvári unitárius kollégium története* II. Kolozsvár, 1935, 376.
- ¹² „Ioannes Pecius, Francisco Daudis theologo clarissimo...“ (Külső cím!) „clarissimo viro domino Francisco Davidis pastori ecclesie Claudiopolitanae et superintendenti ministrorum nationis hungaricae“. Vö. Kemény Lajos, *Pécsi János levele Dávid Ferenchez*. Tört. Tár. 1889, 393.
- ¹³ Keresztény Magvető XIV, 1879, 111.
- ¹⁴ „Oeconomia coniugalis, az hazasoc életiről valo szép ének, mellybe tisztí és kazdagsága meg lattzic.“ Colosvárat 1580. Heltai Gáspárné. Vö. RMNy 464.
- ¹⁵ Az ekkor javított Híd utcai kapun a következő felirat volt olvasható: „Toma Budai primar et Stephano Pvlacher regio vrbis ivdicibvs proevrant. Valle Col. Szebe Jakab, Ladiz[laus] Brei[er] pvblicis civitatis expensis hic pons constrvctvs est 1580.“ Vö. Jakab E. i. m. 226.
- ¹⁶ 1521: „Nos Petrus Munich Primarius et Thomas Buday Regius Iudices...“, vö. Jakab E., *Oklevéltár Kolozsvár története II és III-ik kötetéhez*. Budapest, 1888, 161. és S. Goldenberg, *Clujul*, 219, 233 (Budway Tamás ötvös, 1575).
- ¹⁷ Călători străini despre Țările Române. Vol. II. Volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru și Paul Cernovodeanu. București, 1970, 570—1.

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA

Dr. IZSÁK VILMOS

A JÁSZOL ÜZENETE

Kol 3,14

Karácsony ünnepére virradtunk. Ajkunkról zeng az örömmüzenet: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és e földön békeség, és az emberekhez jó akarati!“ Újra feldíszítettük karácsonyfáinkat, és a gondos szülők sok-sok csillogó ajándékkal tették boldoggá gyermekeiket. Ezen a napon az egymást megajándékozás boldog érzése tölti el a szíveket, s mindannyian érezzük: nincs szebb és meghatóbb ünnepe a keresztény világnak, mint a karácsony! Az a karácsony, mely a munkában megfáradt részére pihenést, a betegnek reménységet és szeretetet hozott. Ilyen áldott érzések között állunk meg mi is a betlehemi jászol előtt, mi, a modern világ keresztény zarándokai, és visszük lelkünk aranyát, tömjénjét és mirrháját a kised jászolóhoz.

Jöjjetek, álljunk meg a kis Jézus jászlánál, s itt e szent hajlékban Istenhez imádkozva halljuk meg a jászolban szendergő örök evangéliumát.

Valahányszor nagy ünnep köszönt a keresztény emberre, nemcsak házát, otthonát öltözteti ünneplőbe a gondos édesanyjai kéz, de mindannyian arra törekszünk, hogy a legszebb ruhánkat öltve magunkra álljunk az égő gyertyák fényében a karácsonyfa alá, s a legszebb, legdrágább öltözetben vegyük ma magunkhoz az úrvacsorai jegyeket. Külsőleg szépek, gondozottak, ápoltak vagyunk. Elmondhatjuk, hogy szorgos, áldozatos munkánk nyomán ebben a hazában nem látunk foltosított ruhában vagy rongyos cipőben járó gyermeket vagy felnőttet. Isten megáldotta ennek az évnek annyi munkában, törődésben eltöltött napjait kint a szántóföldön, bent az üzemekben dolgozók alkotását, tanárok, tanítók betüvető fáradtságait.

S mégis amikor a jászol előtt állunk, melyről tudjuk, hogy egy szerény istállóban állott, úgy érezzük, hogy szól hozzánk a Názáreti. Látom 1976 karácsonyán a Ti fényes, szép, gondos ruházatokat, az ünneplőbe öltözötteket, otthonotokat, gyermekeitek, timagatokat. De ez nem minden. Valami hiányzik a Ti karácsonyotokból, valami kimaradt a karácsonyi előkészületekkel. Mint oly sokszor, most is elfeledték megnézni a *lelki ruhákat*, mely nélkül sohasem lehet igazi karácsonyotok.

A ma embere szeret sokat olvasni. Köztudomású, hogy amikor reggel vagy este megérkezik hozzánk a napilap, képes folyóirat, van akiket két dolog érdekel: kik haltak meg, kiket szólított haza Isten, kiknek a sírjára tettünk virágot a búcsú könnyes perceiben.

És vannak közöttünk olyanok, akiket az újságnak, képes lapnak vagy folyóiratnak az a rovata érdekel, melynek fő címe az, hogy „Ez a divat“. És nagyok és kicsinyek veszik tudomásul, hogy tavaszra és nyárra, őszre és télre milyen színű, formájú ruhát vagy öltözetet ajánlanak az emberek részére. És nem kell arról sem beszéljek, hogy ez a divat-ajánlat gyakran szép, de igen sokszor megbotránkozató is lehet. Ezért így szói hozzánk Jézus: ma karácsony reggelén nyisd fel a legdrágább könyvet, a Szentírást, és tanuld meg belőle az igazi divatról, a soha el nem múlt öltözképről szóló üzenetet: „mindezeknek fölébe pedig öltözzétek föl a *szeretetet*“.

Igen, mondja Jézus, öltözzétek fel azt a ruházatot, melyet még karácsonykor sem lehet fényes áruházban megvenni, a legkiválóbb szabónál megrendelni vagy a szövőszéken megszöni. Mert ez a ruházat „a *lélek öltözte*“, melynek színe,